

פרשת חיי שרה

תשפ"ד

גיליון 187

א לעבטיגער שבת

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

לנצל את הטוב שבכל יום

אינו דומה נייר חלק - לנייר מחוק...

מחר - זה דחיה רחוקה מאוד

הרב החסיד ר' לוי יצחק בנדר (ספר דיבורי אמונה ד') היה מעודד בנועם שיחו על הנחיצות וההזדמנות של יום זה דייקא: הלשון מחר אינה בהכרח למחרת היום, כי מצינו גם "מחר" שפירושו "לעתיד" שהוא לעתיד לבוא, כלשון המובא בחז"ל (עירובין כב). "היום" לעשותם ומחר לקבל שכרם. כי תיבת "מחר" יש במשמעותה - עידן רחוק, דחיה רחוקה...

וכאשר האדם דוחה איזה עשייה דקדושה ל"מחר", ואינה מזדרז לעשותה היום - יכול להיות שפנימיות כוננתו היא דחיה לאחר זמן, ולא מחר כפשוטו... אסור לנו לעולם להשתמש עם ה"מחר", אלא כל יום לראות רק את היום הזה ולא יותר. להרגיל עצמנו לומר "היום" ולא "מחר".

הבה לא נרמה את עצמינו, האמירה "מחר", היא לא פעם דחיה לגמרי - דחיה מוחלטת... והשכל בזה: כי אם היום אני דוחה ואומר "מחר", על אחת כמה וכמה שמחר גם כן אומר "מחר", ואדחה ליום אחר ויותר רחוק, עד אין סוף. על כן צריך תמיד לומר "היום" ולא "מחר", כמו שאנו אומרים בזמירות של שבת: "ואם יצא חובת היום אשרי לו".

אם אפשר לעשותה היום למה נעשנה מחר?

ננצל את הטוב של כל יום בתורה, במצוות ובעשים טובים ובכל מלאכת עבודת הבורא, וכך נזכה להיות מתלמידיו של אברהם אבינו, שיקויים בנו לאורך ימים ושנים את ה"בא בימים". אריכות ימים בשילוב ימים מלאים.

נעשה הכל - לא לדחות למחר, בכדי שלא נפסיד את הכל.

אם תעזבני יום יומיים אעזבך" אומרים חכמינו, לא נדחה ולא נתמהמה, בל נהיה מאלו האומרים 'אם אפשר לעשותה מחר למה נעשנה היום', נשנה פתגם זה בהיפוכו: 'אם אפשר לעשותה היום למה נעשנה למחר', ננצל את היום, השעה והזמן שאנו עומדים בו, וכך הרווחים של ימי חיינו יהיו בידינו.

שירת הפרשה

"וַיִּאְבְּרֶהֶם זָקוּן בְּיָמֵים"
יָמִים אֲרָכִים - מְלֵאִים וְשְׂלֵמִים.
יָמֵי חַיֵּי הָאָדָם מְדוּדִים וְסִפּוּרִים הֵמָּה
בְּכָל יוֹם עָלְיוֹ לְמַצָּא בּוֹ אֶת הַתְּרָכָה וְהַפְּעֻלָּה.
הַיּוֹם אִם בְּקוֹלוֹ תִשְׁמְעוּ נֶאֱמַר בְּתוֹבָתִים
לְמַלְאוֹת דְּבַר יוֹם בְּיָוְמוֹ בְּדַבְרִים נְאֻחִים.
הַדְּחִיָּה לְמַחֵר מִתְּחַבּוּלֵי הַיָּצָר בְּמִלְחָמָה
לְבָלֵי לְמַלְאוֹת חוֹבַת הַיּוֹם בְּעֶשְׂיָהּ.

בפרשתנו אנו קוראים את הפסוק: "ואברהם זקן בא בימים". במדרש (ילקוט שמעוני כג) דורש על פסוק זה: 'ואברהם זקן בא בימים, זקן זה שקנה שני עולמים, יש לך אדם שהוא בזקנה, ואינו בימים, בימים ואינו בזקנה, אבל כאן זקנה כנגד ימים וימים כנגד זקנה'.

כי גם אדם שחי שנים רבות, אם לא השלימם כראוי הוא נקרא 'זקן' - אך הוא לא 'בא בימים'. על אברהם אבינו - העידה התורה שכל ימיו היו מלאים, ולכן כתוב בו גם זקנה וגם ימים.

מעשה אבות סימן לבנים - פסוק זה מלמדנו הוראה לימי חיינו, לנצלם כראוי. וכך הם דברי ה'זוהר' (נשא דף קכ"ג) - מובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (פ"ה): יש "טוב" הגנוז בכל יום, אך לטוב הזה יש גדר מבחוק, שהם כלל המניעות שלא נותנים לאדם להיכנס בו. אולם באברהם אבינו נאמר: "ואברהם זקן בא בימים" שכל ימיו היו שלמים, כי הוא נכנס לטוב הגנוז השייך לכל הימים. ומסיים שם: שגם אם האדם אינו ראוי לזה, אך ברצון וחשק להיכנס אל הטוב הגנוז, אזי אע"פ שעדיין לא זיכך עצמו כ"כ הוא זוכה, שיתחתו לו הטוב של הימים ולהיכנס אליהם.

היום ולא מחר!

ב'ליקוטי מוהר"ן' (רע"ב) מבאר ומחזק את האדם לנצל דייקא אותו היום ולא לדחותו למחר, וזה לשונו: "היום אם בקולו תשמעו (תהלים צ"ה), זה כלל גדול בעבודת השם, שלא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום, הן בעסק פרנסה והצטרכותו, צריך שלא יחשב מיום לחברו כמובא בספרים, וכן בעבודתו יתברך לא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום ואותו השעה, כי כשרוצים להיכנס בעבודת ה', נדמה לאדם כאלו הוא משא כבד, ואי אפשר לו לישא משא כבד כזו. אבל כשיחשוב שאין לו רק אותו היום, לא יהיה לו משא כלל, וגם שלא ידחה את עצמו מיום ליום, לאמור: מחר אתחיל, מחר אתפלל בכוונה ובכוח כראוי, וכיוצא בזה בשאר העבודות, כי אין לאדם בעולמו כי אם אותו היום ואותו השעה שעומד בו, כי יום המחרת הוא עולם אחר לגמרי. וזהו: היום אם בקולו תשמעו, 'היום' דייקא, והבן".

ואפשר להסמיק לכך מאמר חז"ל: "ושוב יום אחד לפני יום מיתתך", שגם יום אחד של תשובה אמיתית יש בכוחה לכפר ולזכות את האדם ליום הדין, כדברי המפרשים. דזה מראנו כוחו של יום מהו!

יודי באותו יום בכדי שלא ייכתב...

ידוע היה החפץ חיים זצ"ל, בעבודתו: 'חשבון הנפש', כשיום יום היה עורך חשבון נפשו, ויודיו על כל מה שהיה במשך היום. כששאלוהו פעם תלמידיו למה אין הוא יכול לדחות את החשבון הנפש של היום למחרת? השיב: הרי מובא בחז"ל, שבכל לילה כשנשמתו של האדם עולה למעלה נכתבים כל מעשיו, אולם אם האדם מתוודה ומתחרט על מעשיו הם נמחלים לו ואינם נכתבים בכלל, אם כך יוצא - שאם אמתין עד ליום המחרת, אף שאתוודה ואתחרט הרי הם כבר כתובים, וגם אם ימחקו, הרי

פניני פרשה

"גר ותושב אנכי עמכם" (כג, ד)
הקדים בתיבת. "גר" יעויין בפרש"י ב' פירושים ע"כ. ואפ"ל ע"פ המובא בזוהר הק' (יתרו ס"ט) שבזמן שיתרו התגייר נחעלה כבוד השי"ת. כי עיקר התעלות והתגלות כבודו שהרחוקים יודעים ממנו ית' (ליק"מ י). והרי עיקר עבודתו של אברהם אבינו היה לגיר ולקרב את הרחוקים ולהכניסם תחת כנפי השכינה שאירחם והודו וברכו להשי"ת. וזה מה שהתחיל בדבריו: "גר" שכוונתו בקבורת שרה במערת המכפלה - היא עבור התגלות כבוד השי"ת, שהאיר שם אור גדול, כמובא (זוהר חדש נח, ליק"מ י"ז) שמקום מערת המכפלה, הוא שער גן עדן, שדרך שם עולין כל הנשמות ואורו גדול מאוד.

"בכסף מלא יתננה לי" (כג ט)
אפ"ל בדרך רמז; דאם אדם מוציא הוצאות עבור מצוות הם חוזרים אליו, וכמובא עה"פ (דברים כד, ג): 'ולך תהיה צדקה', שהמעות שהאדם נותן לצדקה ולמצוות הוא בעצם נותן לו את זה. וזהו: 'ויתן לי'. ואפשר להוסיף שלכך יש טעם של 'קדמא ואזלא' על 'כסף מלא' - שהמעות הולכים וחוזרים.

"ויקם שדה עפרון" (כג יז)
עפרון' רומז על עפרוריות - וכנאמר אצל הנחש שמשם שורש הרע 'ונחש עפר לחמו'. ו'בליקוטי הלכות' (תפילין ה מ): 'עפרון הוא בחינת עפר, בחינת הרע הנאחז ביסוד העפר, שהוא בחינת (ישעיה ס"ה): 'ונחש עפר לחמו, בחינת (בראשית ג) ועפר תאכל וכו', שהוא בחינת עצבות ועצלות וכבידות, הנמשך מהרע שבסיוד העפר שהוא עיקר נשיכת הנחש כמו שאמר רבינו ז"ל על הפסוק ונחש עפר לחמו (סימן קפ"ט)'.
וזהו 'ויקם שדה', שגם בתוך הכבדות והקושי - בתוך העפרוריות, יש להכניס שם את ה'ויקם' - הצמיחה וההתעלות, וכדברי רש"י על 'ויקם' - 'תקומה הייתה לו'.

כן אפשר להוסיף: 'ויקם' שהתקומה היא ע"י שדה עפרון'. שזורעים בשדה גרעינים קטנים - נקודות טובות - בתוך העפרוריות, שע"י ראית הטוב באה התקומה (וכמובא בליק"מ רפב). ובדברי ה'זוהר' שאברהם ראה בשדה זו את שער גן עדן.

"וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבלו סביב" (כג יז)
מפירוט הכתוב שכל 'אשר בשדה אשר בכל גבלו סביב' נוכל ללמוד הא המובא בזוהר (שמות ה'). שאם היו יודעים גדולתו של יעקב: 'הו מלחמי עפרא תלת פרסי, קריב לקבריה'. ואפשר להוסיף "אשר בשדה אשר בכל גבלו סביב" בגימטריא: 'הו מלחמי עפרא תלת פרסי' (עם האותיות והתיבות), רמז לקדושה הגבוהה מסביב המערה.

הַמִּשְׁךְ פְּנִינֵי פְּרִשָּׁה

סִפּוּרִים מְאִירִים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"ע

"ויקם אברהם מעל פני מתו" (בראשית ל"ג ג)

רבי מתתיהו מבריא והולך להלוויית אמו

סיפור נורא סיפר רבי יעקב זאב ברזסקי, אחיינו של החסיד הנודע העובד ה' רבי מתתיהו הכהן מאומן, שהוגלה לערבות סיביר ונעקד שם על קדושת שמו יתברך ה"ד.

היה זה בערוב ימיה של אמו של רבי מתעס, מרת גיטל – התגוררה בעיר אומן.

באותו זמן השתוללה מגיפה קשה באזור שהפילה חיתתה על הכל, עד שכמעט ולא היה בית שלא נפגע במגיפה. הנספים היו מכל החוגים והגילאים, וידי אנשי החברה קדישא מלאו עבודה רבה רח"ל.

באחד הימים נודע כי רבי מתתיהו עובד ה' הצדיק, נדבק אף הוא במגיפה. מצבו הלך והחמיר, כל הניסיונות להקל עליו עלה בתוהו, גופו הלך ונחלש עד שנראה היה כי הוא קרוב למיתה יותר מאשר לחיים, המחלה שיתקה את גופו ומנעה ממנו אפילו את האפשרות לרדת ממיטתו.

אמו המסורה לא ידעה את נפשה מצער בראותה כיצד בנה מחמד נפשה הולך וקמל מול עיניה ואין לאל ידה להועיל.

מה לא עשתה הצדקנית למען בנה, תפילות רבות שפכה למענו, אך נראה היה כי נגזרה הגזירה. משראתה הצדקנית שכך הם פני הדברים, עלתה לציון רבינו הקדוש והחלה לבכות בכי תמרורים ששבר את לב כל השומעים, ומתוך צעקה פנתה אל רבינו וזעקה בקול בוכים: "רבי! אני אישה זקנה, כבר חיתנתי את כל הילדים, שחנני השם יתברך, חיי אינם חשובים כ"כ כמו חייו של בני החסיד רבי מתתיהו, שצעיר לימים הוא עדיין, יש לו בבית אישה וילדים קטנים הזקוקים לו!" ובסערת רוחה ביקשה: "אם נגזרה הגזירה, ברצוני שהיא תחול עלי ועל צווארי, שאני אלך לעולמי במקום בני והוא יבריא וישאר בחיים - -".

נשקה לציון הקדוש, חזרה לביתה, עלתה על יצועה וקראה קריאת שמע בכוונה מתוך ישוב דעת, ועוד באותו לילה פשטה השמועה: מרת גיטל אמו הצדקנית של רבי מתעס נפטרה לבית עולמה! (לדברי הרבנית שרה גלבך שחתי' הייתה הצדקנית גיטל כבת מאה שנה בפטירתה).

בה בעת התרחש הפלא הגדול, גוון של חיים החל לחזור לפניו החיבורות של רבי מתתיהו, הסובבים הבחינו בעליל כיצד משעה לשעה הוא הולך ומבריא, למעלה מדרך הטבע.

באותו יום התקיימה ההלוויה של אמו שיצאה לדרכה לעבר בית החיים שבפאתי העיר, ולתדהמת הכל בראש המלווים צעד בנה הגדול רבי מתתיהו, שקם על רגליו בריא ושלם ומחלתו חלפה ועברה ללא שוב.

זכה רבי מתתיהו לעוד כמה שנים טובות, בהן עשה נחת רוח לה' יתברך, ולאמו המנוחה שבגן עדן. (ע"פ הספר 'שלהבת בכפור')

"עד אם דברתי דברי" (בראשית כד לג)

רבי נתן מתחיל לומר תורה בסעודה שלישית

כידוע סלד מוהר"ת מכל דבר שהיה בו מסממני מנהיגות. הוא לא החשיב את עצמו אלא כתלמיד הדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים.

בתחילה סירב לומר תורה בסעודה שלישית, מכיוון שהיה זה מנהג האדמור"ם: לערוך "שולחן" ולומר תורה בסעודה שלישית.

אולם ברבות הזמן שינה ממנהגו והחל לומר תורה בשלוש סעודות. לאחר מכן נודע סיבת הדבר. ומעשה שהיה כך היה: אחד מחסידי ברסלב הפסיק לבוא למוהר"ת בסעודה שלישית, בידעו כי בשעה זו לא ישמיע מוהר"ת מתורתו ופנינו היקרים.

ממנהגו של מוהר"ת היה לרשום לעצמו את כל חלומותיו שמצא בהם משמעות עבורו. פעם אחת הציץ חסיד זה ברישומות מוהר"ת ומצא כתוב בהן שרבינו בא אליו בטרוניה מדוע מגרש הוא אנשים מפניו. כמו כן ידועה השיחה – שיתכן שאליה התכוון מוהר"ת בחלומו – שרבינו אמר לו בזה הלשון: "וואס יאגסטו זיי, וואס טרייבסטו זיי, צו וועמען זאלן זיי גיין?" – "מדוע אתה רודף ומגרש אותם, וכי למי ילכו?"

ועוד מקובל אצל אנ"ש, שרבינו אמר למוהר"ת, שבאם האנשים שיתקרבו אליו יגיעו למספר מסויים – יתחיל לומר תורה בסעודה שלישית, ואיש זה שבא אליו השלים את המספר המיוחל. בשבת הבאה אכן בא החסיד לן לשלוש סעודות, הוא הבין שמעכשיו יאמר מוהר"ת תורה בסעודה זו, וכן היה. (ע"פ ספר באש ובמים)

"אם יש את נפשכם...ופגעו לי בעפרון בן צחר...ויתן לי את מערת המכפלה" (כג ח ט)

'את נפשכם' פרש"י 'רצונכם', דהו העבודה הראשונה לקבלת הברכה, הרצונות, וכמובא בליקוטי מוהר"ן (תורה לא) שעיקר התהוות הנפש הוא ע"י הרצון. (ויעיין ב'ליקוטי תורה' להאריז"ל תולדות מ"א. ש'רצון' הוא 'נוצר' והוא מידת החסד. דהו מידתו של אברהם).

לאחר מכן **'ופגעו לי' – פגיעה לשון תפילה,** וכמובא על הפסוק **'ויפגע במקום'** דבכוח התפילה ממשיכים את השפע. ולאחמ"כ **'ויתן לי'** שזה נהיה שלו **'בשכל הנקנה'**, דהא זה הגיע אליו ע"י תפילה ורצונות.

"ביני ובינך מה היא" (כג ט"ו)

הבדל בין עפרון לאברהם אינו, היא במידת "מה" שעפרון היה לו גאון, וכדברי רש"י שאמר הרבה ואפילו מעט לא עשה, ולעומתו מידתו של אברהם אינו, היא 'הענוה', וכדברי המשנה (אבות ה יט) על מי שיש בו רוח נמוכה ונפש שפלה, הוא מתלמידיו של אברהם אינו. וזהו: **"ביני ובינך מה היא" – שההבדל הוא במהות "מה".**

'ה' א' השמים אשר לקחני מבית אבי...ואשר דיבר לי...ואשר נשבע לי' (כד ז)

שלבי ההתקרבות להקב"ה כביכול, בריש; **"לקחני" –** להתמסר להקב"ה, לאחר מכן **"ואשר דיבר לי"** התחברות יותר פנימית בכוח הדיבור, ולאחמ"כ **"ואשר נשבע לי"** קשר חזק של שבועה.

"הקרה נא לפני היום" (כ"ד י"ב)

אפשר לדייק בתיבת **"היום"** שאין לדחות ולעכב את השידוך שמא יקדמנו אחר, ואפילו בתשעה באב עצמו מותר לעשות אירוסין. (שו"ע תקנ"א ב) וזהו הדיקו של: **היום.**

"הקרה נא לפני היום" (כ"ד י"ב)

לפני מלשון – קודם, וזהו מרומז בכאן שהקדים תפילתו, כמובא רבות בחז"ל ובספה"ק שיש להקדים תפילה לפני כל דבר ופעולה שעושים, ובפרט בזיווג האדם. ובדבריהם (מו"ק יח). שמא יקדמנו אחר ברחמים. **וכן אפשר לדייק "לפני", שהתפלל מוקדם כבר בתחילת היום,** וכמובא בחז"ל ובספרי הלכה וחסידות שיש להקדים את התפילה, ולא לעשות שום עיסוק קודם התפילה.

"ויאמר ברוך ה' א' אדוני אברהם אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם אדוני" (כ"ד, כ"ז)

כשאליעזר הודה לקב"ה דהו עבודת התפילה – דהא תפילה יש בה ב' חלקים בקשה והודאה (ליק"מ ב) הזכיר **"חסדו ואמתו" –** שהם ב' יסודות לקבלת התפילה.

חסד – הוא ענין ההודאה. ובחז"ל (ברכות ה): **"העושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים"** ועיקר התפילה זה חסד ומתנת חינום. **ואמתו –** סובב על 'בקשה' שצריכה להיות באמת, ועי"כ תפילתו מתקבלת, **"לכל אשר יקראוה באמת",** וכמובא בליק"מ (ט ק"ב) שעיקר התפילה שיתפלל האדם באמת, ועי"ז נפתחים לו השערים.

"ויצא יצחק לשוח בשדה" (כ"ד סג)

בדברי רש"י **"לשון תפילה ישפוך שיחו",** ואפשר להוסיף **"לשוח ב'שדה" ר"ת 'לב' דעיקר התפילה היא בלב,** **"רחמנא ליבא בעי".** לשפוך ליבנו כמים נוכח פני ה'.

מִן הַבָּאָר הַהוּא יִשְׁקוּ הַתְּנָדִים | הַלֵּל תְּלוּי בְּרָאִיָה נְכוֹנָה !

ילדים יקרים! השבוע פרשת חיי שרה אנו קוראים בפרשה על "מערת המכפלה" שאברהם אבינו קנה אותה מעפרון החתי, ולאחר שקנאה והוציאה מרשותו היתה תקומה לשדה קדושה זו שהיתה בה המערה, וכמו פרש"י כותב על הפסוק: **"ויקם שדה עפרון" תקומה היתה לה שיצא מיד הדייט ליד מלך.**

ב'ליקוטי מוהר"ן' מביא את דברי ה"זהר הקדוש" על מכירה זו, שאף שמקום זה הוא מקום שיש שם אור גדול מאוד, כי מקום מערת המכפלה הוא שער גן עדן, שדרך שם עולים כל הנשמות, אבל אצל עפרון החתי היה נראה מקום זה למקום חשך ואפלה, ולכך מכרו בשמחה רבה לאברהם אבינו.

הנה אנו רואים שאותו מקום – אברהם אבינו הרגיש וראה את הקדושה, האור הגדול שיש שם, ועל אותו מקום עפרון החתי ראה ממש הפוך, הוא ראה בזה מערה חשוכה ואפלה הוא שמח להתפטר ממנה.

ודבר זה מלמדנו אנו, שיכול להיות שגוי אנשים יושבים ליד הסדור הפתוח, או ליד המשניות, ואחד רואה כמה חשיבות יש בזה, כמה זה מתוק כל תבה של התפלה, איזו נעימות יש בכל תבה של המשנה, והשני ממש רואה את ההפוך חס ושלום.

קשאנו נגשים לדבר קדוש - נחשב על הזכות שיש בדבר ולא בקשי, נביט כמו אברהם אבינו שלא ראה את המערה כמו שהיא, אלא התבונן בפנימיותה, באורה ובזיונה, שאדם הראשון קבור שם וזה שער גן עדן. קשאנו בהבטה נכונה וחיובית על כל דבר, נשמח בעשייתה, ונראה האור שבה.

**נקודת אור
שמאירה בך,
בכוחה
להאיר
ולהבעיר
בקלות
גם את
סובביך...**

זְוִיַת רְאִיָּה <<

